

رابطه برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی دانشجویان زن متأهل با توجه به نقش میانجی هوش هیجانی

۲۲۹

مقدمه: برنامه درسی، اصلی‌ترین عنصر نظام آموزش عالی و بنیادی‌ترین ابزار برای فراهم‌آوری دانش، تجربه و مهارت دانشجویان برای عرضه خدمات به جامعه است. به عنوان قلب این نظام، نقش مهمی در تحقق اهداف داشته و ترسیم‌کننده نقشه‌ها و اهداف دارند. از طرفی خشونت جنسی یکی از خشونت‌هایی است که می‌تواند سلامت زنان را دچار آسیب کند.

نظام آموزشی به واسطه برنامه درسی با عناوین نوع دوستی و گرایشهای انسان‌دوستانه می‌تواند زمینه‌های بروز خشونت را کاهش دهد. هدف از انجام این تحقیق، بررسی رابطه برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی دانشجویان زن متأهل شهرستان گرگان با توجه به نقش میانجی هوش هیجانی بود.

روش: این پژوهش از طریق روش همبستگی انجام شد و جامعه آماری این پژوهش شامل همه دانشجویان متأهل مشغول به تحصیل در دانشگاههای سطح شهرستان گرگان در سال تحصیلی ۲۰۲۰-۲۰۱۹ بود. حجم نمونه این پژوهش برابر با ۱۵۰ نفر بود که با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل: پرسشنامه برنامه درسی پنهان (HCQ) ایمانی (۲۰۱۲)، همسرآزایی (WAQ) قهاری و همکاران (۲۰۰۵) و مقیاس هوش هیجانی (MSEIS) شانه و همکاران (۱۹۹۸) بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته: مدل رابطه بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی با نقش میانجی هوش هیجانی دارای برازش مطلوب است؛ بنابراین مدل پژوهش وضعیت برازش مناسبی دارد و بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی با نقش میانجی هوش هیجانی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بحث: هرچقدر افراد از هوش هیجانی بیشتری برخوردار باشند بیشتر تحت‌تأثیر برنامه درسی پنهان قرار می‌گیرند؛ چراکه برنامه درسی پنهان بخشی مهم و تأثیرگذار از فرآیند آموزشی است که به‌سادگی قابل‌درک نیست، ولی بر جنبه‌های گوناگون آموزشی و تربیتی دانشجویان تأثیرگذار است.

۱. **طیبه تجری** *
دکتر برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
<Tayebeh59@cfu.ac.ir>

۲. **محمد مهدی نادری** *
کارشناس ارشد روانشناسی، گروه علوم تربیتی، واحد علی‌آباد کتول دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران.

۳. **مهیندخت جوان‌نشان** *
کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.

واژه‌های کلیدی:

برنامه درسی پنهان، خشونت جنسی، هوش هیجانی، سلامت زنان، آموزش عالی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۰۶

The Relationship between Hidden Curriculum and Sexual Violence of Married Female Students Considering the Mediating Role of Emotional Intelligence

- ▶ **1- Taybeh Tajari**
Ph.D. in Curriculum,
Department of Educational
Sciences, Farhangian
University, Tehran, Iran.
(corresponding author)
<Taybeh59@cfu.ac.ir>
- ▶ **2- Mohamad Mehdi Naderi**
M.A. in Psychology,
Department of Educational
Sciences, Aliabad Katul Branch,
Islamic Azad University,
Aliabad Katul, Iran.
- ▶ **3- MahinDokht JavanNeshan**
M.A. in General Psychology,
University of Social Welfare
and Rehabilitation Sciences,
Tehran, Iran.

Key Words

Hidden curriculum, Sexual violence, Emotional intelligence.

Received: 2021/04/25

Accepted: 2024/11/26

Introduction: The curriculum is the main element of the higher education system and the most fundamental tool for providing students with knowledge, experience, and skills offering services to the community, and as the heart of this system, it plays an important role in achieving goals and drawing plans and goals. On the other hand, sexual violence is a type of violence that can harm women's health. The education system can reduce the incidence of violence through a curriculum entitled altruism and humanitarian tendencies. The purpose of this study was to investigate the relationship between hidden curriculum and sexual violence of married female students in Gorgan with respect to the mediating role of emotional intelligence.

Method: This study was conducted through correlation method and the statistical population of the study included all married students studying in universities in Gorgan in the academic year 2018-2019. The sample size of this study comprised 150 people, selected by stratification. Data collection tools included Imani's (2012) Hidden Curriculum Questionnaire (HCQ), Ghahari et al.'s (2005) Spousal Abuse Questionnaire (WAQ), and Shatte et al.'s (1998) Emotional Intelligence Scale (MSEIS). Pearson correlation coefficient and structural equation modeling were used to analyze the data.

Findings: The results showed that the model of the relationship between hidden curriculum and sexual violence with the mediating role of emotional intelligence had a good fit. Therefore, the research model appeared to have a good fit, and there was a positive and significant relationship between hidden curriculum and sexual violence with the mediating role of emotional intelligence.

Discussion: The more emotionally intelligent people were, the more they were likely to be affected by the hidden curriculum because the hidden curriculum was found to be an important and effective part of the educational process that was not easily understood, but affected various aspects of students' education.

Citation: tajari T, Naderi M M, Javanneshan M. (2024). The Relationship between Hidden Curriculum and Sexual Violence of Married Female Students Considering the moderating Role of Emotional Intelligence. *refahj.* 24(95), : 6
URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3881-en.html>

Extended Abstract

Introduction

The curriculum is the main element of the higher education system and the most fundamental tool for providing students with knowledge, experience, and skills offering services to the community, and as the heart of this system, they appeared to play an important role in achieving goals and drawing plans and goals. On the other hand, sexual violence is a type of violence that can harm women's health. The education system can reduce the incidence of violence through a curriculum entitled altruism and humanitarian tendencies. The purpose of this study was to investigate the relationship between hidden curriculum and sexual violence of married female students in Gorgan taking account of the mediating role of emotional intelligence. The hidden curriculum is defined and interpreted as a set of messages related to knowledge, values, behavioral norms, and attitudes that the learner implicitly acquires in a certain way during the educational process. Hidden curriculum elements are applied in educational environments through values, beliefs, attitudes, and norms. The values are an important part of the functioning of the educational environment, rituals and the quality of interpersonal communication. One of the factors that can be related to students' curriculum is sexual violence. Sexual violence is defined as any sexual act, attempt to obtain sexual act, unsolicited comments or sexual advances or sex trade or other acts, contrary to a person's sexual preferences, by coercion imposed by any person without consideration. Taking the relationship with the victim, in any environment, which is not limited to home and work. Therefore, the research question will be whether there is a relationship between the hidden curriculum and sexual violence of married female students in Gorgan city, considering the mediating role of emotional intelligence?

Method

This study was conducted through correlation method, and the statistical population of the current study included all married students studying in universities in Gorgan in the academic year 2018-2019. The sample size of the study comprised 150 people, selected by stratification. Data collection tools included Imani's (2012) Hidden Curriculum Questionnaire (HCQ), Ghahari et al.'s (2005) Spousal

Abuse Questionnaire (WAQ), and Shatte et al.'s (1998) Emotional Intelligence Scale (MSEIS). Pearson correlation coefficient and structural equation modeling were used to analyze the data. The current research was a descriptive correlational and structural equation modeling type. The statistical population of the research includes all married students studying in Gorgan universities in the academic year of 2018-2019. Their composition of the sample is as follows: out of 68 higher education centers in the province, 12 branches belong to Islamic Azad University (IAU), and out of 70,000 students studying in the province, 25,000 study in Islamic Azad University. There are six academic centers in Gorgan, Gonbad, Aliabad Katul, Azadshahr, Bandargaz and Minodasht and six branches in the Islamic Azad Universities of the province. To estimate the sample size, the Plant formula ($N = 50 + 8M$) from Tapaking, Fidel and Ullman (2007) was used, and based on this formula, the sample size of this research was estimated to be 106 people. Due to the possibility of incompleteness of some questionnaires and the fact that a larger sample size increases the generalizability of the results, a sample size of 150 people was selected. The sampling method in this research is the stratified sampling method. Data collection was done in the library dimension using research literature and academic articles. To collect the research data, after making the necessary arrangements with the officials of universities in Gorgan, the researchers attended the classroom of married students and the students who had informed consent to participate in the research were asked to answer the questions of the hidden curriculum questionnaire, sexual violence, and intelligence. In order to analyze the data, Pearson's correlation coefficient and structural equation modeling were used to examine the relationships between variables. In this research, to be in line with the proposed model of fit indices including normalized fit (NFI), non-normed fit index (NNFI), comparative fit index (CFI), incremental fit index (IFI), goodness of fit index (GFI), adjusted goodness of fit (AGFI), and root mean square error of approximation (RMSEA) were used. The data analysis software utilized was SPSS and AMOS version 24.

Findings

The results showed that the model of the relationship between hidden curriculum and sexual violence with the mediating role of emotional intelligence has a good

fit. Therefore, it could be said that the research model has a good fit and there is a positive and significant relationship between hidden curriculum and sexual violence with the mediating role of emotional intelligence. The results of the descriptive statistics of the research showed that out of 150 selected samples, in terms of age range, the age of 39 people (26%) was less than 30 years old, the age of 70 people (46.66%) was between 31 and 40 years old, and that of 41 people (27.34%) was over 40 years old. From among the sample, 44 people (29 percent) have been married for less than 10 years, 76 people (51 percent) have been married for 11 to 20 years, and 30 people (20 percent) have been married for more than 20 years. The correlation between the hidden curriculum and its components, i.e. cognitive, emotional, psycho-motor, and sexual violence were respectively found to be 0.869, 0.900, 0.854, and 0.863, that is, all were found to be significant at the 0.01 level. Therefore, the findings show that there is a direct and meaningful relationship between hidden curriculum and sexual violence. The correlation between emotional intelligence and its components i.e., regulation of emotions, use of emotions, evaluation of emotions, perception and understanding of emotions with sexual violence were respectively found to be -0.256, -0.245, -0.295, and 0.285, that is, all were found to be significant at the 0.01 level. Therefore, the findings show that there is an inverse and significant relationship between the respondents' emotional intelligence and sexual violence. The higher their emotional intelligence, the lower their sexual violence and vice versa. The correlation between emotional intelligence and its components, i.e. regulation of emotions, use of emotions, evaluation of emotions, perception and understanding of emotions with hidden curriculum were found to be -0.480, -0.388, -0.395, and 0.464, all were significant at the 0.01 level. Therefore, the findings show that there is an inverse and significant relationship between emotional intelligence and hidden curriculum.

Discussion

The more emotionally intelligent people are, the more they are likely to be affected by the hidden curriculum, because the hidden curriculum is an important and effective part of the educational process that is not easily understood, but affects various aspects of students' education. The results of the research showed

that there is an inverse and significant relationship between emotional intelligence and sexual violence of respondents. The higher emotional intelligence they have, the lower their sexual violence and vice versa. These results are in line with the findings of Safai Mohd and Izdi Far (2016), Jaafarian et al. (2016), Rezaei and Abdar (2016), Malvaso, Delfabro, Day and Nobes (2018), Schneider and Hirsch (2018). In explaining this hypothesis, it can be said that emotional intelligence can predict sexual violence. Women who have high emotional intelligence are able to understand the positive and negative emotions of themselves and their spouses, have empathic abilities, accept responsibility, and have patience and tolerance in the face of life's problems, and are able to overcome their anger and frustration. Women with high emotional intelligence have the ability to regulate and recognize their emotions such as fear and anger, and how to manage these situations, and they can better deal with difficult emotional situations and do not express any violence against their spouses. In interactions full of tension and conflict in married life, even women who are very resistant and patient feel crushed and face severe physical symptoms (such as contractions and stomach pains, increased heart rate, sweating palms, headaches, etc.) that threatens them, and they feel powerless, confused and anxious. In such a situation, they may become automatically and involuntarily angry. Overall, based on the findings of the studies, if people have more information and awareness of each other's emotions, the amount of sexual violence will decrease.

Ethical Considerations

Authors' contributions: The authors contributed effectively to this article.

Funding: This article does not receive any financial support for its publication by any entity or organization. **Conflicts of interest:** In the present study, the authors showed no conflict of interest.

Acknowledgments: In this article, in addition to observing the principles of professional conduct, all rights related to the sources cited are respected and the references are carefully cited

مقدمه

تغییرات مستمر و فزاینده در قرن ۲۱ اقتضا می‌کند که بشر برای نیل به مقاصد خویش به تلاش فکری بیشتری بپردازد. علم، ناظر به یکی از این تلاشهاست که بیشترین توجه را به عنوان عرصه بروز خلاقیت، هوش، جدیت و سایر قابلیت‌های فکری انسان طلب می‌کند. پس لازم است دانشجویان به سطوح عالی تفکر و خودشناسی دست یافته و در فرایندهای شناختی و حل مسئله تبحر کافی داشته باشند. این مهم در آموزش عالی اهمیت دوچندان می‌یابد. لذا تحقق این وظایف و رسالتها، نیازمند ابزارهایی همچون برنامه درسی متناسب است.

برنامه درسی، اصلی‌ترین عنصر نظام آموزش عالی و بنیادی‌ترین ابزار برای فراهم‌آوری دانش، تجربه و مهارت دانشجویان برای عرضه خدمات به جامعه است و به عنوان قلب این نظام، نقش مهمی در تحقق اهداف نهاد داشته و ترسیم‌کننده نقشه‌ها و اهداف هستند. برنامه درسی در هر جامعه، مسئولیت آماده‌سازی دانشجویان برای رویارویی با موقعیتهای گوناگون را بر عهده دارد (برخوردار، ۲۰۱۵). برنامه درسی پنهان به عنوان مجموعه پیامهای مربوط به دانشها، ارزشها، هنجارهای رفتاری و نگرشهایی که یادگیرنده در طول فرآیندهای آموزشی، به طور ضمنی به شیوه‌ای خاص کسب می‌کند تعریف و تعبیر شده است. عناصر برنامه درسی پنهان از طریق ارزشها، عقاید، نگرشها و هنجارها در محیطهای آموزشی اعمال شده است و ارزشها بخش مهمی از کارکرد محیط آموزشی، تشریفات و کیفیت ارتباطات بین فردی هستند (صادقی و هواس بیگی، ۲۰۱۶).

یکی از عواملی که می‌تواند با برنامه درسی دانشجویان در ارتباط باشد، خشونت جنسی است. خشونت جنسی به صورت زیر تعریف می‌شود: هرگونه عمل جنسی، تلاش برای به دست آوردن عمل جنسی، نظرهای ناخواسته یا پیشروی جنسی یا تجارت جنسی یا کارهای صورت گرفته دیگر، برخلاف تمایلات جنسی فرد با استفاده از اجبار، توسط هر فرد بدون در

نظر گرفتن رابطه خود با قربانی، در هر محیط، شامل خانه و محل کار اما نه محدود به آن (متمقی دستنایی، ۲۰۱۸).

اجبار می‌تواند تمام طیف درجات زور را در بر گیرد. جدا از اجبار فیزیکی، ممکن است دربرگیرنده ارعاب روانی، باج‌گیری یا تهدیدهای دیگر باشد. همچنین ممکن است زمانی رخ دهد که فرد مورد تعرض قادر نباشد رضایت خود را اعلام کند (نادری و نادری، ۲۰۱۹) خشونت جنسی به هر نوع رفتار غیراجتماعی گفته می‌شود که از لمس کردن بدن زن شروع شده و گاهی تا مرحله تجاوز جنسی زن شدت می‌یابد. خشونت جنسی شامل برقراری رابطه جنسی خلاف خواست زن، مجبورکردن به اعمال جنسی غیرمعمول و آزار و اذیت جنسی است. به تعبیر دیگر تماس جنسی اجباری با زن، به هر شکل و دلیلی که انجام شود، تجاوز تلقی شده و زیر نام خشونت جنسی قرار می‌گیرد (رضائی و آبدار، ۲۰۱۷). لذا خشونت جنسی یکی از انواع خشونتهایی است که می‌تواند سلامت زنان را دچار آسیب کند (هندان^۱ و همکاران، ۲۰۱۹).

یکی از نهادهایی که می‌تواند زمینه‌های خشونت در جامعه را کاهش دهد، آموزش و پرورش است؛ به طوری که برنامه درسی با عناوین نوع دوستی و گرایشهای انسان دوستانه می‌تواند زمینه‌های بروز خشونت افراد در آینده را کاهش دهد (ایزدی فر و همکاران، ۲۰۱۷).

یکی از متغیرهایی که برنامه درسی پنهان روی آن نقش مهمی دارد هوش هیجانی است (سمیعی زفرقندی، ۲۰۱۸). این متغیر یعنی هوش هیجانی خود نیز نقش مهمی در کاهش بروز خشونت علیه زنان دارد (جعفریان و همکاران، ۲۰۱۷). مسئله هوش به عنوان یک ویژگی اساسی که تفاوت فردی را در بین انسانها موجب می‌شود از ابتدای تاریخ مکتوب زندگی انسان مورد توجه بوده است؛ اما از آغاز مطالعه هوش، غالباً بر جنبه‌های شناختی آن نظیر حافظه، حل مسئله و تفکر تأکید شده است، درحالی‌که امروزه نه تنها جنبه‌های غیرشناختی

1. Hendon

هوش یعنی توانای عاطفی، هیجانی، شخصی و اجتماعی مورد توجه قرار می‌گیرد؛ بلکه در پیش‌بینی توانایی فرد برای موفقیت و سازگاری در زندگی نیز مورد اهمیت واقع شده است (آگوستو لاندا و دیگران، ۲۰۱۶).

درواقع هوش هیجانی شامل مجموعه‌ای از هیجانات، دانش اجتماعی و توانمندیهایی است که به ما کمک می‌کند تا بتوانیم در برابر عوامل و فشارهای محیطی پاسخی مناسب ارائه دهیم. همچنین سبب عملکرد بهتر ما در حیطه خودآگاهی، آگاهی اجتماعی، مدیریت رابطه و خودمدیریتی می‌شود (سالاری‌پور و همکاران ۲۰۱۸). هوش هیجانی به عنوان مجموعه‌ای از مهارت‌ها که به افراد اجازه می‌دهد تا از هیجانات برای سازگاری بیشتر در خود استفاده کنند. به عبارتی دیگر، درک، فهم و تنظیم حالات ما و استفاده از آگاهی هیجانی برای بهبود واکنش‌های شناختی تعریف شده است (نصیری زارچ و همکاران، ۲۰۱۳).

مطالعات مختلف نشان از رابطه برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی دانشجویان و نقش هوش هیجانی در این رابطه دارد. سمیعی زفرقندی (۲۰۱۸)، با هدف بررسی رابطه برنامه درسی پنهان با هوش هیجانی نشان دادند که از مؤلفه‌های مورد مطالعه برنامه درسی پنهان به جز قوانین و مقررات، سه مؤلفه روشهای تدریس، روشهای ارزشیابی و تعامل معلمان و دانش‌آموزان با هوش هیجانی دانش‌آموزان دارای رابطه مثبت و معنادار بودند.

صفائی‌موحد و ایزدی‌فر (۲۰۱۷)، با هدف بررسی واکاوی رفتارهای خشونت‌آمیز آموخته‌شده در مدرسه از منظر برنامه درسی پنهان نشان دادند که نتایج حاصل را می‌توان در سه مقوله اصلی و هفت زیرمقوله شامل خشونت روان‌شناختی (زیرمقولات: تمسخر، حسادت‌کردن و لقب‌دادن به یکدیگر)؛ خشونت اجتماعی (زیرمقولات: محرومیت تحصیلی و نظارت خانواده) و خشونت فیزیکی (زیرمقولات: خودآزاری یا خشونت نسبت به خود و دیگرآزاری) طبقه‌بندی کرد.

1. Augusto Landa

جعفریان و همکاران (۲۰۱۷)، با هدف بررسی تأثیر هوش هیجانی مردان بر خشونت علیه زنان در بین زوجین متأهل نشان دادند که اثر مؤلفه‌های خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت رابطه، بر خشونت علیه زنان معنادار است. بر اساس نتایج این پژوهش مردانی که از هوش هیجانی بالاتری برخوردارند، نسبت به همسر خود خشونت کمتری را اعمال می‌کنند.

تقوایی یزدلی و همکاران (۲۰۱۳)، با هدف بررسی ارتباط وضعیت برنامه درسی پنهان و میزان هوش هیجانی دانشجویان نشان دادند که همبستگی برنامه درسی پنهان، مؤلفه روش تدریس، مؤلفه روش ارزشیابی، مؤلفه فضای کالبدی و مؤلفه قوانین و مقررات با هوش هیجانی مثبت و معنی‌دار بود. تنها مؤلفه روش تدریس توانست هوش هیجانی را پیش‌بینی کند.

ووتن^۱ (۲۰۱۷)، با هدف بررسی استفاده از برنامه درسی پنهان در کاهش خشونت جنسی علیه زنان سیاه‌پوست نشان داد که یکی از راههای کاهش آزار جنسی و خشونت جنسی آموزش عالی است که می‌تواند در چارچوب برنامه‌های درسی سیاستهای پیشگیری از خشونت جنسی علیه زنان را آموزش داد.

با استناد به شواهد پژوهشی موجود، اهمیت تأثیرگذاری متغیرهایی چون برنامه درسی پنهان و هوش هیجانی بر خشونت جنسی استنباط می‌شود، اما این شواهد اولاً مقدماتی هستند؛ ثانیاً از انسجام و هماهنگی لازم برای نتیجه‌گیری برخوردار نیستند؛ و ثالثاً مجموعه این عوامل با هم و در تعامل با یکدیگر مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. به همین دلیل در پژوهش حاضر این سه دسته عامل با هم در نظر گرفته می‌شوند و روابط مستقیم آنها با خشونت جنسی در دانشجویان متأهل بررسی می‌شود. نتایج این پژوهش می‌تواند مکانیسمهای تحصیلی و هیجانی و تأثیرگذاری این متغیرها را به طور اختصاصی بر خشونت جنسی مشخص کند.

1. Wooten, S. C.

انجام این پژوهش می‌تواند نتایج کاربردی را برای دانشگاهها، مراکز مشاوره و مصون‌کردن دانشجویان متأهل در برابر پیامدهای ناشی از خشونت جنسی که نقش مهمی در ایجاد مشکلات جسمانی و روان‌شناختی آنان دارد در پی داشته باشد. لذا انجام این پژوهش دارای ضرورت و اهمیت پژوهشی است. در صورتی که چنین تحقیقی انجام نشود، شناخت عوامل مؤثر بر خشونت جنسی در دانشجویان متأهل از دید ما پنهان خواهند ماند. همچنین انجام چنین پژوهشهایی برای تدوین برنامه‌ریزیهای لازم برای رفع مشکلات مربوط به خشونت جنسی دارای اهمیت است.

بنابراین، سؤال پژوهش این خواهد بود که آیا بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی دانشجویان زن متأهل شهرستان گرگان با توجه به نقش میانجی هوش هیجانی رابطه وجود دارد؟

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

بر اساس مدل نظری، فرضیه اصلی تحقیق عبارت است از: بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی دانشجویان زن متأهل شهرستان گرگان با توجه به نقش میانجی هوش هیجانی رابطه وجود دارد.

روش

پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بوده است. جامعه آماری این پژوهش، همه دانشجویان متأهل مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های سطح شهرستان گرگان در سال تحصیلی ۲۰۱۹-۲۰۲۰ بودند؛ که تعداد آنها بدین شرح است که از ۶۸ مرکز آموزش عالی در سطح استان، ۱۲ واحد متعلق به دانشگاه آزاد است و از ۷۰ هزار دانشجوی مشغول به تحصیل در سطح استان، ۲۵ هزار نفر در دانشگاه آزاد تحصیل می‌کنند؛ که ۶ مرکز دانشگاهی در گرگان، گنبد، علی‌آباد کتول، آزادشهر، بندرگز و مینودشت و ۶ واحد دانشگاهی در حوزه دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فعالیت دارند.

برای برآورد حجم نمونه از فرمول پلنت (n=50+8M) از تاپاکینگ^۱ و همکاران (۲۰۰۷) استفاده شده است که بر اساس این فرمول، حجم نمونه این پژوهش، ۱۰۶ نفر برآورد شد. با توجه به ریزش احتمالی برخی پرسشنامه‌ها به علت ناقص بودن پاسخ‌نامه‌ها و این‌که حجم نمونه بیشتر تعمیم‌پذیری نتایج را افزایش می‌دهد، حجم نمونه ۱۵۰ نفر انتخاب شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، روش نمونه‌گیری طبقه‌ای در نظر گرفته شده است. گردآوری اطلاعات در بُعد کتابخانه‌ای با استفاده از ادبیات پژوهشی و مقالات علمی انجام گرفت.

برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش، پس از انجام هماهنگی‌های لازم با مسئولین دانشگاه‌های سطح شهرستان گرگان، به محل کلاس درس دانشجویان متأهل رفته و از دانشجویانی که رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش داشتند، خواسته شد که به سؤالات پرسشنامه‌های برنامه درسی پنهان، خشونت جنسی و هوش هیجانی پاسخ دهند.

ابزار گردآوری داده‌ها به شرح ذیل بود:

- پرسشنامه برنامه درسی پنهان (HCQ) ایمانی (۲۰۱۲): این پرسشنامه شامل ۲۵ سؤال است که سه مؤلفه شناختی عاطفی و روانی-حرکتی را اندازه‌گیری می‌کند. شیوه نمره‌گذاری پرسشنامه

1. Tabachnick

در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای انجام می‌شود. اعتبار و آگرای پرسشنامه برنامه درسی پنهان با پرسشنامه تحلیل رفتگی آموزشی برسوا^۱ و همکاران (۲۰۰۷) بررسی شده است و ضریب همبستگی ۰/۵۴- و معنی‌دار در سطح ۰/۰۱ به دست آمده است. همچنین برای بررسی اعتماد پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضرایب برای شناختی ۰/۷۳، بعد عاطفی ۰/۸۱، بعد روانی-حرکتی ۰/۸۳ و کل پرسشنامه ۰/۹۱ گزارش شده است (ایمانی و همکاران، ۲۰۱۲).

- پرسشنامه همسرآزاری (WAQ) قهاری و همکاران (۲۰۰۵): این پرسشنامه شامل ۴۴ سؤال است که سه مؤلفه بدرفتاری روانی، بدرفتاری جسمانی و بدرفتاری جنسی را اندازه‌گیری می‌کند. نمره‌گذاری پرسشنامه در طیف لیکرت چهاردرجه‌ای است. سازندگان پرسشنامه برای بررسی اعتماد پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده کرده‌اند که ضریب ۰/۹۲ به دست آورده‌اند. همچنین بر اساس گزارش سازندگان پرسشنامه، اعتماد پرسشنامه با روش بازآزمایی بررسی و ضریب همبستگی ۰/۹۸ محاسبه شده است (قهاری و همکاران، ۲۰۰۵) در یک پژوهش دیگر ضریب اعتماد با روش بازآزمایی ۰/۹۸ گزارش شده است (ستوده ناورودی و همکاران، ۲۰۱۲). اعتبار صوری و محتوایی پرسشنامه توسط اساتید روان‌پزشکی و روان‌شناسی تأیید شده است و اعتماد آن با آلفای کرونباخ بررسی و ضریب کل سؤالات ۰/۹۴ و ضرایب برای بدرفتاری روانی ۰/۹۸، بدرفتاری جسمی ۰/۹۶ و بدرفتاری جنسی ۰/۹۸ به دست آمده است (کرمی و همکاران ۲۰۱۳). در یک پژوهش دیگر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و ضریب بازآزمایی ۰/۹۸ گزارش شده است (پناغی و همکاران، ۲۰۱۲).

- مقیاس تجدیدنظرشده هوش هیجانی (MSEIS) شاته و همکاران (۱۹۹۸): این مقیاس توسط شاته و همکاران (۱۹۹۸) تهیه شده است و توسط آستین^۲ و همکاران (۲۰۰۴) تجدیدنظر شده است و شامل ۴۱ سؤال است. همچنین این مقیاس ۴ مؤلفه تنظیم هیجانات^۳

1. Bresó
2. Austin
3. Regulation of emotions

استفاده از هیجانان در حل مسائل^۱؛ ارزیابی هیجانان در خود و دیگران^۲ و ادراک و فهم هیجانان را اندازه‌گیری می‌کند. نمره‌گذاری مقیاس در طیف پنج‌درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. ضرایب همبستگی مقیاس هوش هیجانی شوت و همکاران (۱۹۹۸) با مقیاس پنج عاملی شده شخصیت^۳ مک‌کری و کاستا^۴ (۲۰۰۴) در دامنه ۰/۲۴ تا ۰/۴۱ و معنادار در سطح ۰/۰۱ به دست آمده است که نشان‌دهنده روایی همگرایی-واگرایی مقیاس هوش هیجانی است (محمد محمدی و اورکی، ۲۰۱۵).

در یک پژوهش دیگر برای بررسی قابلیت اعتماد مقیاس از آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضرایب برای تنظیم هیجان ۰/۷۹، ارزیابی هیجانان در خود و دیگران ۰/۷۵، کاربرد هیجان ۰/۶۴ و کل سؤالات ۰/۷۸ گزارش شده است (رجبی و همکاران، ۲۰۱۷).

در خارج از کشور برای بررسی قابلیت اعتماد مقیاس از آلفای کرونباخ استفاده شده است که ضریب کل سؤالات ۰/۸۲ محاسبه شده است (دمیرسیوگلو^۵ و همکاران، ۲۰۱۸). در یک پژوهش دیگر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمده است (مارتینلی^۶ و همکاران، ۲۰۱۹) در تحلیل داده‌ها، برای بررسی روابط بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شده است. برای برازش مدل پیشنهادی از شاخصهای برازندگی شامل برازش هنجار شده (NFI)، شاخص برازش هنجار نشده (NNFI)، شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI)، شاخص برازندگی افزایشی (IFI)، شاخص نیکویی برازش (GFI) و شاخص نیکویی برازش تعدیل شده یا انطباقی (AGFI) و شاخص خطای ریشه مجذور میانگین تقریب (RMSEA) استفاده شد. همچنین نرم‌افزار تحلیل داده‌ها، برنامه‌های SPSS و AMOS نسخه ۲۴ بودند.

1. Utilization of emotions

3. Neo Five-Factor Inventory (NEO-FFI)

5. Demircioğlu

2. Appraisal of emotions In yourself and others

4. McCrae and Costa

6. Martinelli

یافته‌ها

نتایج حاصل از آمار توصیفی تحقیق نشان داد که از ۱۵۰ نمونه انتخاب شده، ۲۶ درصد کمتر از ۳۰ سال و ۴۶/۷٪ بین ۳۱ تا ۴۰ سال و ۲۷/۳٪ درصد بالای ۴۰ سال سن دارند. همچنین، ۲۹ درصد کمتر از ۱۰ سال، ۵۱ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و ۲۰ درصد بالای ۲۰ سال مدت ازدواجشان بود.

جدول ۱: میانگین امتیاز نمرات برنامه درسی پنهان و ابعاد آن

ابعاد	کمترین نمره	بیشترین نمره	میانگین	انحراف معیار
برنامه درسی پنهان	۲۶	۸۲	۲۶/۴	۶/۴
شناختی	۹	۳۸	۲۶/۴۳	۳/۸۶
عاطفی	۱۳	۴۲	۲۷/۶۵	۳/۱۲
روانی - حرکتی	۸	۲۷	۱۷/۵۳	۵/۸۲

در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار و حداکثر و حداقل نمرات داده شده توسط دانشجویان به سؤالات برنامه درسی پنهان و مؤلفه‌های آن بیان شده است و اهمیت مؤلفه‌های آن را در نزد دانشجویان نشان می‌دهد؛ که از دید دانشجویان مؤلفه عاطفی اهمیت بالاتری داشته است.

جدول ۲: میانگین امتیاز نمرات همسرآزاری و ابعاد آن از دیدگاه دانشجویان

ابعاد	کمترین نمره	بیشترین نمره	میانگین	انحراف معیار
همسرآزاری	۵۱	۱۳۷	۴/۹۴	۵/۱۴
بدرفتاری روانی	۲۳	۶۱	۳/۴۱	۲۶/۷
بدرفتاری جسمانی	۱۶	۳۷	۹/۲۱	۱۳/۶
بدرفتاری جنسی	۱۴	۳۲	۷/۲۳	۱۸/۴

در جدول ۲ میانگین و انحراف معیار و حداکثر و حداقل نمرات داده شده توسط دانشجویان زن به همسرآزاری و مؤلفه‌های آن نمایش داده شده که از دید دانشجویان زن بدرفتاری روانی اهمیت بالاتری داشته است.

جدول ۳: میانگین امتیاز نمرات هوش هیجانی و ابعاد آن از دیدگاه دانشجویان زن

ابعاد	کمترین نمره	بیشترین نمره	میانگین	انحراف معیار
هوش هیجانی	۵۱	۱۸۴	۱۱۲/۴	۱۷/۴
تنظیم هیجانات	۲۱	۴۱	۳۱/۳	۵/۰۲
استفاده از هیجانات	۱۲	۲۶	۱۹/۹	۳/۱۲
ارزیابی هیجانات	۱۰	۲۲	۱۶/۱۶	۳/۲۴
ادراک و فهم هیجانات	۲۹	۵۳	۳۲/۷	۵/۰۱

در جدول ۳ میانگین و انحراف معیار و حداکثر و حداقل نمرات داده شده توسط دانشجویان زن به متغیر هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن نمایش داده شده که از دید دانشجویان زن، ادراک و فهم هیجانات اهمیت بالاتری داشته است.

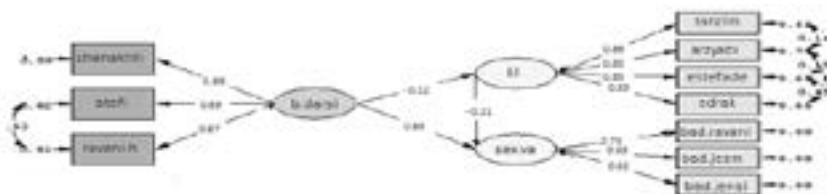
جدول ۴: نتایج آزمون KMO و بارتلت

مقدار آماره KMO	آماره کای دو	درجه آزادی	مقدار احتمال (p)
۰/۸۳۵	۷۲۶۳/۲۶	۱۵۰	۰/۰۰۰

با توجه به عدد KMO بزرگ‌تر از (۰/۷) و عدد معناداری آزمون بارتلت ($p < ۰/۰۵$) می‌توان گفت که داده‌ها برای اجرای تحلیل عاملی مناسب است و از شرایط مورد نیاز برخوردار است.

شکل ۱: مدل رابطه بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی با نقش میانجی هوش هیجانی

جدول ۵: معادلات اندازه‌گیری مؤلفه‌های متغیرهای پژوهش

ضریب تعیین (R ²)	مقدار T	بار عاملی		
۰/۷۷۴۴	۲۸/۲۲	۰/۸۸	شناختی	برنامه درسی پنهان
۰/۷۹۲۱	۲۷/۲۴	۰/۸۹	عاطفی	
۰/۷۵۶۹	۲۶/۲۶	۰/۸۷	روانی - حرکتی	
۰/۷۳۹۶	۲۷/۲۸	۰/۸۶	تنظیم هیجانات	هوش هیجانی
۰/۷۲۲۵	۲۵/۲۶	۰/۸۵	استفاده از هیجانات	
۰/۷۲۵۹	۲۸/۳۲	۰/۸۵۲	ارزیابی هیجانات	
۰/۷۹۲۱	۲۶/۲۴	۰/۸۹	ادراک و فهم هیجانات	خشونت جنسی
۰/۶۱۶۲	۲۲/۲۵	۰/۷۸۵	بدرفتاری روانی	
۰/۶۹۲۲	۲۳/۲۱	۰/۸۳۲	بدرفتاری جسمانی	
۰/۶۸۰۶	۲۱/۱۸	۰/۸۲۵	بدرفتاری جنسی	

با توجه به جدول فوق مشخص می‌شود که همه مؤلفه‌ها شرایط لازم را دارند لذا هیچ‌کدام از سؤالات مؤلفه‌ها حذف نمی‌شوند.

جدول ۶: شاخصهای برازش مدل اولیه

شاخصهای برازش	حد مجاز برای شاخص برازش	مقدار به دست آمده از مدل اولیه	نتیجه
X2/df	کوچک‌تر از ۳	۱/۸۷	مناسب
RMSEA	کوچک‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۳۰	مناسب
PNFI	بزرگ‌تر از ۰/۵	۰/۸۷	مناسب
GFI	بزرگ‌تر از ۰/۸	۰/۹۴	مناسب
AGFI	بزرگ‌تر از ۰/۸	۰/۹۳	مناسب
NFI	بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۹	مناسب
NNFI	بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۸	مناسب
CFI	بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۹۷	مناسب
RFI	بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۹	مناسب
IFI	بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۶	مناسب

با توجه به جدول فوق مشخص می‌شود که هر دو شاخص برازش مطلق یعنی GFI و AGFI و همچنین NFI و RFI و IFI مورد تأیید قرار گرفتند؛ بنابراین مدل ما وضعیت برازش مناسبی دارد.

جدول ۷ ماتریس همبستگی بین مؤلفه‌های برنامه درسی پنهان با خشونت جنسی

برنامه درسی پنهان	۱	شناختی	عاطفی	روانی-حرکت	خشونت جنسی
برنامه درسی پنهان	۱				
شناختی	**۰/۶۳۲	۱			
عاطفی	**۰/۷۲۹	**۰/۷۱۴	۱		
روانی - حرکتی	**۰/۶۸۳	**۰/۶۲۵	**۰/۷۲۹	۱	
خشونت جنسی	**۰/۸۶۳	**۰/۸۵۴	**۰/۹۰۰	**۰/۸۶۹	۱

* P < ۰/۰۵ ** P < ۰/۰۱

همان‌طور که مندرجات جدول ۷ نشان می‌دهد، همبستگی بین برنامه درسی پنهان و مؤلفه‌های آن یعنی شناختی، عاطفی، روانی-حرکتی با خشونت جنسی به ترتیب برابر است با ۰/۸۶۹، ۰/۹۰۰، ۰/۸۵۴، ۰/۸۶۳، همه در سطح ۰/۰۱ معنادار است؛ بنابراین یافته نشان می‌دهد که بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد.

جدول ۸. همبستگی هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن با خشونت جنسی

خشونت جنسی	ادراک و فهم هیجانات	ارزیابی هیجانات	استفاده از هیجانات	تنظیم هیجانات	هوش هیجانی	
					۱	هوش هیجانی
				۱	**۰/۶۳۷	تنظیم هیجانات
			۱	**۰/۷۱۴	**۰/۷۱۹	استفاده از هیجانات
		۱	*۰/۷۲۹	**۰/۶۲۵	**۰/۶۹۳	ارزیابی هیجانات
	۱	**۰/۸۶۹	**۰/۹۰۰	۰/۸۵۴**	**۰/۸۷۳	ادراک و فهم هیجانات
۱	**۰/۲۵۶	**۰/۲۴۵	**۰/۲۹۵	**۰/۲۸۵	**۰/۲۱۵	خشونت جنسی

* P < ۰/۰۵ ** P < ۰/۰۱

همان‌طور که مندرجات جدول ۸ نشان می‌دهد، همبستگی بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن یعنی تنظیم هیجانات، استفاده از هیجانات، ارزیابی هیجانات، ادراک و فهم هیجانات با خشونت جنسی به ترتیب برابر است با ۰/۲۸۵، ۰/۲۹۵، ۰/۲۴۵، ۰/۲۵۶، و همه در سطح ۰/۰۱ معنادار است؛ بنابراین یافته نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی و خشونت جنسی پاسخگویان ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد. هرچقدر از هوش هیجانی بالاتری برخوردار باشند، خشونت جنسی آنها پایین‌تر است و بالعکس.

جدول ۹. همبستگی هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن با برنامه درسی پنهان

ادراک و فهم هیجانات	ارزیابی هیجانات	استفاده از هیجانات	تنظیم هیجانات	هوش هیجانی	
				۱	هوش هیجانی
			۱	**۰/۴۴۵	تنظیم هیجانات
		۱	**۰/۶۱۴	**۰/۶۲۵	استفاده از هیجانات
	۱	*۰/۶۰۵	**۰/۶۱۹	**۰/۶۲۱	ارزیابی هیجانات
۱	**۰/۵۶۹	**۰/۵۰۶	۰/۵۸۴**	**۰/۵۷۸	ادراک و فهم هیجانات
**۰/۴۶۴	**۰/۳۹۵	**۰/۳۸۸	**۰/۴۸۰	**۰/۳۲۲	برنامه درسی

* P < ۰/۰۵ *** P < ۰/۰۱

همان‌طور که مندرجات جدول ۹ نشان می‌دهد، همبستگی بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن یعنی تنظیم هیجانات، استفاده از هیجانات، ارزیابی هیجانات، ادراک و فهم هیجانات با برنامه درسی پنهان به ترتیب برابر است با ۰/۴۸۰، ۰/۳۸۸، ۰/۳۹۵، ۰/۴۶۴ و همه در سطح ۰/۰۱ معنادار است؛ بنابراین یافته نشان می‌دهد بین هوش هیجانی و برنامه درسی پنهان ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد.

جدول ۱۰. ماتریس همبستگی بین برنامه درسی و خشونت جنسی و هوش هیجانی

متغیرها	برنامه درسی	خشونت جنسی	هوش هیجانی
برنامه درسی	۱		
خشونت جنسی	*۰/۶۵	۱	
هوش هیجانی	**۰/۳۲۲	**۰/۸۶۳	۱

* P < ۰/۰۵ *** P < ۰/۰۱

ضرایب نشان می‌دهد که همبستگی خشونت جنسی و هوش هیجانی در سطح کمتر از ۰/۰۱ معنادار است. حال به منظور تعیین این که حداقل یکی از متغیرها، متغیر ملاک (برنامه

درسی پنهان) را می‌توانند پیش‌بینی کنند، از تحلیل واریانس و ضریب تعیین استفاده شده است که نتیجه آن در جدول ۱۵-۴ آمده است:

جدول ۱۱. تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون

ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R ²)	F	Df1	Df2	مقدار احتمال (p)
۰/۶۵	۰/۴۳	۴۳/۷	۲	۱۱۶	۰/۰۰۱
۰/۳۱	۰/۲۱	۲۱/۲۲	۲	۱۱۶	۰/۰۰۲

همان‌گونه که جدول ۱۱ نشان می‌دهد مقدار F برابر با ۴۳/۷ شده که این مقدار با درجات آزادی (۱۱۶ و ۲) در سطح ۰/۰۰۱ معنادار شده و چون سطح قابل قبول معناداری کوچک‌تر از ۰/۰۵ است، بنابراین نتیجه می‌گیریم که حداقل یکی از متغیرهای پیش‌بین می‌توانند متغیر ملاک را پیش‌بینی کنند. از طرفی مقدار ضریب تعیین (R²) که برابر با ۰/۴۳ شده به این معناست که متغیرهای پیش‌بین روی هم‌رفته می‌توانند ۴۳ درصد از تغییرات متغیر برنامه درسی پنهان را پیش‌بینی کنند. حال به‌منظور تعیین اینکه هر یک از متغیرهای پیش‌بین تا چه اندازه می‌توانند متغیر ملاک را پیش‌بینی کنند از ضریب بتا استفاده شده که نتیجه آن در جدول ۱۷-۴ آمده است:

جدول ۱۲. ضرایب بتا و سطح معناداری آنها

متغیرها	B	بتا (β)	t	مقدار احتمال (p)
خشونت جنسی	۰/۶۱	۰/۶۵	۹/۲۵	۰/۰۰۱
هوش هیجانی	۰/۱۴	۰/۳۱	۰/۵	۰/۰۰۲

همان‌گونه که جدول ۱۲ نشان می‌دهد سطح معناداری مقدار بتای متغیر خشونت جنسی و هوش هیجانی کمتر از سطح قابل قبول معناداری (۰/۰۵) است و متغیرهای هوش هیجانی

و خشونت جنسی قادر به پیش‌بینی برنامه درسی پنهان هستند؛ بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که بین برنامه درسی پنهان با خشونت جنسی با نقش میانجی هوش هیجانی رابطه وجود دارد. خشونت جنسی با برنامه درسی پنهان رابطه مستقیم دارد.

بحث

نتایج تحقیق نشان داد که مدل رابطه بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی با نقش میانجی هوش هیجانی دارای برازش مطلوب است. یافته‌های این بخش از تحقیق تقریباً با یافته‌های پردخته و همکاران (۲۰۱۵)، نتایج طهماسب‌زاده، محمودی و فرج‌پور بناب (۲۰۱۸)، سمیعی زفرقندی (۲۰۱۸)، هاشمی و خدابخشی صادق‌آبادی (۲۰۱۶)، هوگدال و همکاران^۱ (۲۰۱۹) و اشنایدر و هیرش^۲ (۲۰۱۸)، همسو است. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که برنامه درسی پنهان به تدریس متن غیررسمی و غیرملموس نظام ارزشها، هنجارها و طرز برداشتها و جنبه‌های غیرآکادمیک مراکز آموزش عالی و جنبه‌های غیررسمی مراکز آموزش عالی که متأثر از کل نظام تربیتی به فلسفه حاکم، ساخت و بافت کلی جامعه باشد، اطلاق می‌شود. به عبارت دیگر برنامه درسی پنهان اجمالاً به مجموعه‌ای از یادگیریهای در نظام آموزش عالی اطلاق می‌شود که در بستر فرهنگ حاکم بر محیط آموزشی (دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی) و بدون آگاهی اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان برای دانشجویان حاصل می‌شود (قورچیان، ۲۰۱۵).

در این مقاله برنامه‌ریزی درسی پنهان مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. جزء برنامه درسی رسمی نیست و از دید و مشاهده برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی پنهان است که در فکر و عواطف و رفتار دانشجویان اثر می‌کند و در اغلب موارد مؤثرتر از برنامه درسی پیش‌بینی شده عمل می‌کند.

1. Høgdal
2. Schneider and Hirsch

قوانین و مقررات دانشگاه، جو دانشگاه، رابطه و تعامل اعضای هیئت علمی و دانشجویان از اهم این عوامل هستند. از تأثیر اینها تفکر، نگرشها و گرایشهایی در دانشجویان شکل می‌گیرند که در ادبیات برنامه درسی، این تأثیرات را برنامه درسی پنهان تلقی می‌کنند (ملکی، ۲۰۱۱).

از طرفی، خشونت استفاده از زور فیزیکی به منظور قراردادن دیگران در وضعیتی بر خلاف خواسته‌شان است. در تمامی جهان خشونت به عنوان ابزاری برای کنترل استفاده می‌شود. در واقع نوعی تلاش برای سرکوب و متوقف کردن اغتشاشگران در مقابل نگرانیهای مربوط به اجرای قانون و فرهنگ در یک ناحیه خاص است. کلمه خشونت طیف گسترده‌ای را پوشش می‌دهد.

خشونت می‌تواند از درگیری فیزیکی بین دو انسان تا جنگ و نسل‌کشی که کشته‌شدن میلیونها نفر از نتایج آن است، گسترده شود (خلیلی، ۲۰۱۷). خشونت حالتی از رفتار است که با استفاده از زور فیزیکی یا غیرفیزیکی فرد خشن خواسته خود را به دیگران تحمیل می‌کند. خشونت ممکن است در اثر خشم اتفاق افتد. خشونت از نظر لغوی به معنای خشکی، تندی و سختی است. هرگونه رفتاری که با هدف وارد کردن آسیب به یک یا بیش از یک پدیده انجام شود رفتار خشونت‌آمیز نام می‌گیرد. رفتار خشونت‌آمیز می‌تواند در سطح آگاهانه یا ناآگاهانه انجام شود (گندم‌کار، ۲۰۱۸).

طبق این تعاریف و همچنین یافته‌های پژوهش هرچقدر میزان بهره‌گیری از برنامه پنهان درسی افزایش یابد، میزان خشونت جنسی بیشتر می‌شود و این دو متغیر رابطه مستقیمی با یکدیگر دارند. اصطلاح هوش هیجانی شامل خودآگاهی (شناخت حالات هیجانی خویش)، اداره کردن هیجانها (مدیریت هیجانها به روش مناسب)، خودانگیزی، کنترل تکانشها (تأخیر در ارضای خواسته‌ها و توان قرارگرفتن در یک وضعیت روانی مطلوب)، تشخیص دادن وضع هیجانی دیگران، همدلی و برقراری رابطه با دیگران است.

با وجود اظهارنظرهای مختلف درباره هوش هیجانی، می‌توان گفت سالوی و مایر نخستین تعریف رسمی از هوش هیجانی را بدین صورت منتشر کردند: «توانایی شناسایی هیجانهای خود و دیگران و تمایز بین آنها و استفاده از این اطلاعات برای هدایت تفکر و رفتار فرد» (خامنه مهانیان، ۲۰۱۱).

بنا بر توضیحات فوق و یافته‌های پژوهش هوش هیجانی با برنامه درسی پنهان رابطه معکوس دارد؛ یعنی هرچه قدر هوش هیجانی بیشتر باشد برنامه پنهان درسی پایین‌تر خواهد بود و بالعکس. برنامه درسی پنهان در محیط‌های آموزشی می‌تواند منجر به بروز رفتارهای پرخاشگرانه در بین دانشجویان زن متأهل شود. در واقع ارتباط نظام آموزشی با عرصه‌های گوناگون زندگی دارای اهمیت بسیار و مورد تأکید صاحب‌نظران است.

عملکرد ضعیف دانشجویان و فارغ‌التحصیلان در زمینه‌هایی مانند عواطف و تنظیم آن، نشانگر رشد تک‌بعدی دانشجویان در دانشگاه و عقب‌ماندگی آنها از مهارت‌های زندگی است. توسعه و پیشرفت هر جامعه به سلامت و آگاهی افراد جامعه بستگی دارد و افراد جامعه مدتی تحت تأثیر نظام آموزشی پنهان بوده‌اند.

عوامل دیگری که جزء برنامه درسی نیست و از دید برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت نیز پنهان است، در فکر، عواطف، رفتار و شخصیت و هوش هیجانی دانشجویان اثر می‌گذارد و در اغلب موارد تحت تأثیر برنامه درسی پیش‌بینی شده عمل می‌کند. اگر محتوای برنامه پنهان درسی در محیط‌های آموزشی مانند دانشگاهها محتوای پرخاشگری و خشونت باشد بر عواطف و احساسات دانشجویان تأثیرگذار است و متغیر هوش هیجانی متأثر از این فعل و انفعالات قرار می‌گیرد.

همچنین نتایج تحقیق نشان داد که بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی رابطه مستقیم وجود دارد. این نتایج با نتایج دانش‌فر و همکاران (۲۰۱۵)، جعفریان و همکاران

(۲۰۱۶)، مالواسو^۱ و همکاران (۲۰۱۸) و ووتن^۲ (۲۰۱۷) همسو است. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که برنامه درسی پنهان قادر به پیش‌بینی خشونت جنسی است.

درواقع برنامه درسی پنهان نه در جایی نوشته شده و نه هیچ معلمی آن را درس می‌دهد. بلکه محیط آموزشی مدرسه، با تمام خصوصیاتش، آن را آموزش می‌دهد. صرف نظر از اینکه معلمان مدرسه تا چه اندازه متبحر و شایسته‌اند، یا برنامه درسی تا چه حد پیشرفت کرده است، دانش‌آموزان، اتفاقاً، در معرض چیزی قرار می‌گیرند که هیچ‌گاه سخنی از آن در میان نبوده است. آنها، به‌مرور، تحت تأثیر برنامه درسی پنهان مدرسه، رویکرد خاصی نسبت به زندگی و نگرش خاصی نسبت به تحصیل و یادگیری پیدا می‌کنند (شیخی، ۲۰۱۵).

در تعریف از خشونت جنسی، هرگونه عمل جنسی، تلاش برای به دست آوردن عمل جنسی، نظرهای ناخواسته یا پیشروی جنسی یا تجارت جنسی یا کارهای صورت‌گرفته دیگر، بر خلاف تمایلات جنسی فرد با استفاده از اجبار، توسط هر فرد بدون در نظر گرفتن رابطه خود با قربانی، در هر محیط، شامل خانه و محل کار اما نه محدود به آن، خشونت جنسی تلقی می‌شود (متقی دستنایی، ۲۰۱۸).

همچنین، خشونت جنسی یک مشکل جدی در بهداشت عمومی جامعه است (پناغی و همکاران، ۲۰۱۷) که پیامدهای بی‌شماری برای به خطر افتادن سلامت افراد دارد. با استفاده از برنامه درسی پنهان می‌توان خشونت جنسی علیه زنان را کاهش دهد. درواقع برنامه درسی پنهان به دانشجویان نقش زندگی می‌آموزد. به آنها می‌آموزد که موقعیت خود را تشخیص دهند و آن را بسازند. محیط آموزشی مانند دانشگاه مملو از موضوعات متفاوت درسی پنهان است که دانشجویان خواه‌ناخواه در معرض آن قرار می‌گیرند و وقتی محتوای درسی پنهان شامل خشونت جنسی و محتوای پرخاشگری باشد روی رفتار پرخاشگری دانشجویان

1. Malvaso
2. Wooten

اثرگذار خواهد بود. بنابراین دانشجویان تحت تأثیر این محیط قرار می‌گیرند و احتمال بروز رفتارهایی شامل خشونت جنسی در آنان افزایش می‌یابد.

نتایج تحقیق نشان داد که بین هوش هیجانی و خشونت جنسی افراد ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد. افراد هرچه قدر از هوش هیجانی بالاتری برخوردار باشند، خشونت جنسی آنها پایین‌تر است و بالعکس. این نتایج با نتایج صفائی موحد و ایزدی‌فر (۲۰۱۷)، جعفریان و همکاران (۲۰۱۷)، رضایی و آبدار (۲۰۱۶)، مالواسو و همکاران (۲۰۱۸) و اشنایدر و هیرش (۲۰۱۸) همسو است.

در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که هوش هیجانی قادر به پیش‌بینی خشونت جنسی است. زنانی که هوش هیجانی بالایی دارند، در درک هیجانهای مثبت و منفی خود و همسرشان توانا هستند. توانهایی همدلی دارند؛ مسؤولیت پذیرند و در برابر مشکلات زندگی صبر و تحمل دارند و قادرند در مواقع خشم و ناکامی بر خودشان غلبه کنند. زنان دارای هوش هیجانی بالا توانایی تنظیم و شناخت هیجانهای خود مانند دلهره، عصبانیت و چگونگی مدیریت کردن این موقعیتها را دارند و به طبع بهتر می‌توانند با موقعیتهای دشوار روحی کنار بیایند و خشونت کمتر یا هیچ نوع خشونتی را علیه همسرشان ابراز نمی‌کنند.

در تعاملهای پر از تنش و تعارض زندگی زناشویی، حتی زنانی که بسیار مقاوم و شکیبنا هستند، احساس درهم‌شکسته شدن می‌کنند و در مقابل علائم جسمانی شدیدی (مانند انقباضات و دردهای معده، افزایش ضربان قلب، تعریق کف دست، سردرد و...) که آنها را تهدید می‌کند، احساس ناتوانی، دستپاچگی و اضطراب می‌کنند. در چنین شرایطی، ممکن است به صورت خودکار و غیرارادی خشمگین شوند. روی هم‌رفته بر اساس یافته‌های مطالعات انجام‌شده، اگر افراد از هیجانانگیز اطلاعات و آگاهی بیشتری داشته باشند، میزان خشونت جنسی به مراتب کاهش می‌یابد.

بر اساس نتایج پژوهش جعفریان و همکاران (۲۰۱۷) زنانی که از هوش هیجانی بالاتری برخوردارند، نسبت به همسر خود خشونت کمتری را اعمال می‌کنند. این پژوهش نشان داده است که افرادی که از هوش هیجانی بیشتری برخوردار هستند کمتر تحت تأثیر خشونت جنسی قرار می‌گیرند.

در ادامه نتایج نشان داد که بین هوش هیجانی و برنامه درسی پنهان ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد. این نتایج با نتایج سمعی زفرقندی (۲۰۱۸)، تقوائی یزدلی و همکاران (۲۰۱۳)، اشنایدر و هیرش (۲۰۱۸) و سن^۱ و همکاران (۲۰۱۸) همسو است. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که هرچقدر افراد از هوش هیجانی بیشتری برخوردار باشند بیشتر تحت تأثیر برنامه درسی پنهان قرار می‌گیرند.

برنامه درسی پنهان بخشی مهم و تأثیرگذار از فرآیند آموزشی است که به سادگی قابل درک نیست، ولی بر جنبه‌های گوناگون آموزشی و تربیتی دانشجویان تأثیرگذار است. یکی از آنها هوش هیجانی دانشجویان است که اتفاقاً یادگیری هیجانی و اجتماعی قطعه‌ای گم‌شده از رسالت نظام‌های آموزشی است.

عواملی که جزء برنامه درسی نیست و از دید برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت نیز پنهان است، در فکر، عواطف، رفتار و شخصیت و هوش هیجانی دانشجویان اثر می‌گذارد و در اغلب موارد تحت تأثیر برنامه درسی پیش‌بینی شده عمل می‌کند که در ادبیات برنامه‌ریزی درسی، آن تأثیرات را برنامه درسی پنهان می‌نامند. در دانشگاه‌ها بسیاری از چیزها آموخته می‌شوند که به محتوای درس هیچ ارتباطی ندارند. بعضی از برنامه‌های مربوط به مهارت‌های عاطفی و اجتماعی ساعت کلاس مخصوص ندارد بلکه این مهارت‌ها با بافت اصلی زندگی دانشگاهی درهم‌تنیده شده است. در واقع برنامه درسی پنهان به دانشجویان نقش زندگی می‌آموزد. به آنها می‌آموزد که موقعیت خود را تشخیص دهند و آن را بسازند

1. Senn

(سمیعی زفرقندی، ۲۰۱۸). این پژوهش نشان داده است که افراد با هوش هیجانی بالا کمتر تحت تأثیر برنامه درسی پنهان قرار می‌گیرند.

در پایان نتایج نشان داد که بین برنامه درسی پنهان و خشونت جنسی با نقش میانجی هوش هیجانی رابطه غیرمستقیم وجود دارد. خشونت جنسی با برنامه درسی پنهان رابطه مستقیم دارد. این نتایج با نتایج تقوایی یزدلیو همکاران (۲۰۱۳)، دانش‌فر و همکاران (۲۰۱۵)، صفائی موحد و ایزدی‌فر (۲۰۱۷)، هاشمی و خدابخشی صادق‌آبادی (۲۰۱۷)، مالواسو و همکاران (۲۰۱۸)، بوییت و کالینزا (۲۰۱۴) همسو است. شواهد فراوان نشان می‌دهد که زوجها در جامعه امروزی برای برقراری و حفظ روابط صمیمی و درک احساسات از طرف همسرشان با مشکلات فراگیر و متعددی روبه‌رو هستند.

بدیهی است که کمبودهای موجود در کفایت‌های عاطفی و هیجانی همسران در کنار عوامل متعدد دیگر، تأثیرات نامطلوبی بر زندگی مشترک آنها می‌گذارد که می‌توان به کمبودهایی در توانایی خویشتن‌داری، خودآگاهی، همدلی، توانایی تسکین‌دادن به یکدیگر اشاره کرد. به‌طورکلی افرادی که از هوش هیجانی بالاتری برخوردار هستند کمتر دچار رفتارهای خشونت‌آمیز خصوصاً خشونت جنسی می‌شوند و افرادی که از بیشتر تحت تأثیر محتوای برنامه پنهان درسی قرار دارند دارای هوش هیجانی بیشتری هستند.

این تحقیق با محدودیتهایی نیز مواجه بود. محدوده اجرای پژوهش دانشجویان زن متأهل شهرستان گرگان بوده است. همچنین با توجه به اینکه جامعه و نمونه این پژوهش دانشجویان زن متأهل شهرستان گرگان است، لذا تعمیم نتایج حاصل از آن به جامعه‌های دیگر باید با احتیاط صورت بگیرد.

پیشنهاد می‌شود دانشگاهها و مراکز علمی با استفاده از قوانین و مقررات شایسته و مناسب مانند استخدام مشاوران و روان‌شناسان تربیتی ماهر و مجرب از طریق برگزاری کارگاههای

آموزشی و صحبت در خصوص خشونت‌های جنسی و آگاهی دانشجویان از فضای تربیتی پنهان حاکم در دانشگاه، به کاهش خشونت جنسی همت گمارند. پیشنهاد می‌شود دانشگاهها و مراکز علمی اقدام به برگزاری همایشهایی برای دستیابی به راهکارهایی برای افزایش هوش هیجانی و در نتیجه کاهش خشونت جنسی کنند. به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود که این پژوهش را برای افزایش تعمیم‌پذیری یافته‌ها در دیگر شهرها و به طور گسترده‌تر انجام دهند. برای تأیید بیشتر و بهتر نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود تا متغیرهای پژوهش در جوامع آماری دیگری با مشاغل و شرایط زندگی متفاوت با جامعه پژوهش حاضر تکرار شود.

مشارکت نویسندگان: نویسندگان نقش مؤثری در این مقاله داشتند.

تأمین مالی: برای انتشار این مقاله هیچ‌گونه حمایت مالی از هیچ نهاد یا سازمانی دریافت نشده است.

تعارض منافع: در این مقاله تعارض منافع وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی: در این مقاله علاوه بر رعایت اصول رفتار حرفه‌ای، همه حقوق مربوط به منابع مورد استناد رعایت شده و مراجع به‌دقت ذکر شده است. در این مقاله همه اصول اخلاقی در زمینه سرقت ادبی، تحریف داده‌ها و غیره رعایت شده است.

تشکر و قدردانی: بدین‌وسیله پژوهشگران از تمامی شرکت‌کنندگان در این پژوهش و همه کسانی که در اجرای پژوهش همکاری کردند، سپاسگزاری می‌کند.

- Augusto Landa, J. M., Lopez-Zafra, E.; Martinez de Antonana, R.; and Pulido, M. (2016). Perceived emotional intelligence and life satisfaction among university teachers, *Psicothema*, Vol. 18, supl., pp. 152-168. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17295973/>
- Austin, E. J., Saklofske, D. H., Huang, S. H., & McKenney, D. (2004). Measurement of trait emotional intelligence: Testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s (1998) measure. *Personality and individual differences*, 36(3), 555-562. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191886903001144>
- Barkhordar, Mohammad. (2014). Investigating the relationship between critical thinking and self-esteem of third and fourth semester nursing students, *Iranian Journal of Medical Education*, 9(1), 13-18. (in Persian) <https://www.sid.ir/paper/59287/fa>
- Bouit, S. & Collins, K. M. (2014). Cendey differences in leadership styles.
- Bresó, E., Salanova, M., & Schaufeli, W. B. (2007). In search of the "third dimension" of burnout: Efficacy or inefficacy?. *Applied psychology*, 56(3), 460-478. <https://www.wilmarschaufeli.nl/publications/Schaufeli/271.pdf>
- Daneshfar, Zahra; Ahmadi, Mehbooba; Alavi Majd, Hamid and Sabri, Mahdi. (2014). Investigating the correlation between emotional intelligence and high-risk sexual behaviors in women referred to the Central Forensic Medicine Unit of Tehran, *School of Nursing and Midwifery Journal*, 25(90): 65-71. (in Persian) <https://www.sid.ir/paper/108234>
- Demircioğlu, Z. I., Öge, B., Fuçular, E. E., Çevik, T., Nazlıgül, M. D., & Özçelik, E. (2018). Reliability, Validity and Turkish Adaptation of Self-Directed Learning Scale (SDLS). *International Journal of Assessment Tools in Education*, 5(2), 235-247. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijate/issue/35703/401069>
- Ezadii Far, Afsane; Safai Movahed, Saeed; and Shali, Elham. (2016). Analyzing violent behaviors learned in school from the perspective of the hidden curriculum. *Quarterly Journal of Qualitative Research in Curriculum*, 2(6), 127-150. (in Persian) https://qric.atu.ac.ir/article_9058_c52623763823e7be1c45371baf2901f8.pdf

- Gurchian, Nadergholi. (2014). An analysis of the master curriculum, a new discussion in the unknown dimensions of the educational system. Higher Education Research and Planning Quarterly, No. 1, pp. 4-68. (in Persian) <https://www.sid.ir/paper/424012/fa>
- Ghahari, Shahrabano; Atef Vahid, Mohammad Kazem; and Yousefi, Hamid. (1384). Investigating the rate of spousal abuse among students of Tankabon Azad University in 2013. Mazandaran Scientific and Research Journal of Medical Sciences, 15(50), 89-83. (in Persian) <https://jmums.mazums.ac.ir/article-1-717-fa.html>
- Gandomkar, Mahbobeh. (2017). Anger from a psychological point of view. Aaron Publications. (in Persian)
- Hashemi, Seyyed Ahmed and Khodabakhshi Sadeghabadi, Fatemeh. (2016). Hidden curriculum and its role in schools, Journal of New Advances in Behavioral Sciences, second volume, eighth issue, June 2016, pages 28-42. (in Persian) <https://ensani.ir/fa/article/373764>
- Hendon, M.; Powell, L. & Wimmer, H. (2018). Emotional intelligence and communication levels in information technology professionals, Journal of Computers in Human Behavior, Volume 71, June 2017, Pages 165-171. https://www.researchgate.net/publication/313015076_Emotional_intelligence_and_communication_levels_in_information_technology_professionals
- Høgdal, C.; Rasche, A.; Schoeneborn, D. & Scotti, L. (2019). Exploring Student Perceptions of the Hidden Curriculum in Responsible Management Education. Journal of Business Ethics, 1-21.
- Imani, Sadaf (2013), the relationship between the hidden curriculum and the educational attrition of the students of Bu Ali Sina University, Hamedan, Master's thesis, supervisor: Abolqasem Yaqoubi, Bu Ali Sina University, Hamedan. (in Persian)
- Jafarian, Tayyabe; Fathi, Mansour; Arshi, Maleeha; and Qadri, Ramzan Ali. (2016). Investigating the effect of men's emotional intelligence on violence against women among married couples. Knowledge and Research in Applied Psychology, 16(4), 76-83. (in Persian) <https://sanad.iau.ir/fa/Journal/jsrp/Article/892290>
- Khalili, Mojtaba. (2016). Prevention and control of violence based on the growth-oriented model: a practical-educational method for parents, educators and missionaries. Jangal Publications. (in Persian)

- Kerami, nymph; Khakbaz, Hamid; Sohrabi, Farmarez; Barati Sa-deh, Farid; and Farhadi, Mohammad Hassan. (2012). The effectiveness of group cognitive and behavioral therapy of anger management on reducing spousal abuse and increasing marital satisfaction of people suffering from drug abuse. *Rehabilitation Scientific and Research Quarterly*, 14(1), 91-99. (in Persian) <https://rehabilitationj.uswr.ac.ir/article-1-1465-fa.html>
- Mahanian Khamene, Mehri (2011). Investigating the relationship between emotional intelligence and marital satisfaction, *Psychology Quarterly*, 10th year, vol. 3, p. 310. (in Persian) <https://ensani.ir/fa/article/229343/>
- Motaghi Dastanai, Bahareh. (2017). An overview of the aggression phenomenon, Raz Nahan publications. (in Persian)
- Mohammad Mohammadi, Beta; and Uraki, Mohammad. (2014). Predicting students' emotional intelligence based on their personality traits. *Applied researches in educational psychology*, 2(5), 87-78. (in Persian) https://aep.journals.pnu.ac.ir/article_2538.html
- Maleki, Hassan, (2018). Curriculum Planning and Thinking Cultivation Conference, Tehran: Parents and Teachers Association Publications. pp. 87-86. (in Persian)
- Malvaso, C. G.; Delfabbro, P. H.; Day, A. & Nobes, G. (2018). The maltreatment-violence link: Exploring the role of maltreatment experiences and other individual and social risk factors among young people who offend, *Journal of Criminal Justice*, Volume 55, Marchâ, Pages 35-45. <https://ideas.repec.org/a/eee/jcjust/v55y2018icp35-45.html>
- Martinelli, A., Kreifelts, B., Wildgruber, D., Ackermann, K., Bernhard, A., Freitag, C. M., & Schwenck, C. (2019). Aggression modulates neural correlates of hostile intention attribution to laughter in children. *NeuroImage*, 184, 621-631. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1053811918319384>
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (2004). A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Personality and individual differences*, 36 (3), 587-596. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191886903001181>
- Naderi, Samia and Naderi, Samira. (2018). A comparative study of sexual violence against women: a review of laws, psychological and social effects, and methods of prevention. (in Persian)

- Nasiri Zarch, Zahra; Raji, Hojjat Elah; and Ahmadi, Gholamreza. (2012). The relationship between emotional intelligence and marital satisfaction of couples in the three regions of Isfahan city. *Family Research Quarterly*, 3(35), 341-325. (in Persian) <https://ensani.ir/fa/article/384574/>
- Pardekhte, Farhad; Kazempour, Ismail; Shakibaei, Zohra, (2014), the relationship between hidden curriculum and gender inequalities in university students, *Pezohesh Quarterly in Curriculum Planning*, 12(20):16-27. (in Persian) <https://sanad.iau.ir/fa/Article/898397>
- Panaghi, Lily; Piroozi, Dara; Maleki, Qaiser; And Shirm Bayan, Fatana. (2011). The relationship between attachment styles and violence in women. *Family Research Quarterly*, 8(29), 19-31. (in Persian) <https://ensani.ir/fa/article/318826/>
- Panaghi, Lily; Ghahari, Shahrabano; Mokhtarnia, Iraj; Dasarband, Beta; And the Prophets, Vahidah. (2016). A preliminary investigation of the psychometric characteristics of the spouse abuse questionnaire for women. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 23 (2), 231-218. (in Persian) <https://ensani.ir/fa/article/388350/>
- Rajabi, Soran; Alimoradi, Khadija; Moradi, Nozhat Al-Zaman (2016), the structural relationship between spiritual well-being and marital satisfaction with the mediating role of emotional intelligence and self-differentiation, *Journal of Psychological Methods and Models*, Volume 8, Number 2, Serial (28), 19- 47. (in Persian) https://jppmm.marvdasht.iau.ir/article_2443.html
- Rezaei, Mehdi and Abdar, Shirin. (2016). Sexual violence in the family: a qualitative study, two-quarter specialized scientific journal of women's research, *Research Institute of Humanities and Cultural Sciences*, 8(19): 35-59. (in Persian) https://journals.ihs.ac.ir/article_2660.html
- Salaripour, Seyyed Mouloud; Maktabi, Gholamhossein; and Alipour Birgani, Siros. (2017). The relationship between emotional intelligence and religious orientation with death anxiety in retired male employees of Khuzestan Steel Industries Company in Ahvaz. *Quarterly Culture of Counseling and Psychotherapy*, 9(33), 117-99. (in Persian) https://qcpc.atu.ac.ir/article_8309.html
- Schneider, M. & Hirsch, J. S. (2018). Comprehensive sexuality education as a primary prevention strategy for sexual violence perpetration. *Trauma, Violence, & Abuse*, 1524838018772855.

- Senn, C. Y.; Hollander, J. A. & Gidycz, C. A. (2018). What works? Critical components of effective sexual violence interventions for women on college and university campuses. In *Sexual Assault Risk Reduction and Resistance* (pp. 245-289). Academic Press. https://www.researchgate.net/publication/325936623_What_Works_Critical_Components_of_Effective_Sexual_Violence_Interventions_for_Women_on_College_and_University_Campuses
- Sotoude Navarodi, Sidamid; Zain Ali, Sheena; And khisteganan shirin (2011). The relationship between spousal abuse, social support and perceived stress in women with addicted and non-addicted husbands in Rasht. *Jame Nagar Nursing and Midwifery*, 22(68), 25-32. (in Persian) <https://www.sid.ir/paper/108767/>
- Sami Zafarkandi, Morteza. (2017). Investigating the relationship between hidden curriculum and students' emotional intelligence. *Family and Research Quarterly*, 15(1), 119-136. (in Persian) <https://qjfr.ir/article-1-566-fa.html>
- Sheikhhi, Saeed. (2014). Types of curriculum with an emphasis on the hidden curriculum, Mojak Publications. (in Persian)
- Sadeghi, Alireza; and Havas Beigi, Fatima. (2015). Criticism of the popular hidden curriculum theory; The necessity of a paradigm shift from an unplanned curriculum to a planned curriculum. *Curriculum Studies*, 11(40), 123-144. (in Persian) <https://ensani.ir/fa/article/434393/>
- Safai Mohd, Saeed; and Izadifar, Afsane. (2016). Examining violent behaviors learned in school from the perspective of the hidden curriculum. *Quarterly Journal of Qualitative Research in Curriculum*, 3(6), 127-150. (in Persian) https://qric.atu.ac.ir/article_9058.html
- Taqvai Yazdali, Zahra; Yazdakhasi, Ali; and Rahimi, Hamid. (2012). The relationship between the state of the hidden curriculum and the level of emotional intelligence of students; *Kashan University of Medical Sciences and Kashan University. Bimonthly Education Strategies in Medical Sciences*, 6(4), 234-229. (in Persian) <https://edcbmj.ir/article-1-442-fa.html>
- Tahmasbzadeh, Daud; Mahmoudi, Firoz; and Farajpour Bonab, Fatima. (2017). The role of hidden curriculum components in the professional adaptation of Tabriz University students. *Bimonthly Education*

- Strategies in Medical Sciences, 11(4), 87-78. (in Persian) <https://www.sid.ir/paper/404906/fa>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). Using multivariate statistics (Vol. 5). Boston, MA: Pearson. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2683053>
- Wooten, S. C. (2017). Revealing a hidden curriculum of Black women's erasure in sexual violence prevention policy. *Gender and education*, 29(3), 405-417. https://www.researchgate.net/publication/307621492_Revealing_a_hidden_curriculum_of_Black_women's_erasure_in_sexual_violence_prevention_policy